

## POLSCY STATYSTYCY I MATEMATYCY

### PROFESOR JÓZEF KOLONKO 1942–2018



Profesor Józef Kolonko urodził się 22 grudnia 1942 r. w Kocierzy koło Żywca. Po złożeniu egzaminu maturalnego w *Liceum Ogólnokształcącego w Żywc*u podjął studia w *Wyższej Szkole Ekonomicznej w Katowicach* (aktualnie *Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach*), które ukończył z tytułem zawodowym magistra ekonomii 09 kwietnia 1965. Następnie, w okresie od 15 kwietnia do 14 grudnia 1965 był na stażu asystenckim w *Wyższej Szkole Ekonomicznej w Katowicach*, by dnia 15 grudnia 1965 rozpocząć pracę na stanowisku asystenta w *Katedrze Statystyki* tej Uczelni pod kierunkiem Profesora Zbigniewa Pawłowskiego. Dnia 01 października 1967 r. awansował na stanowisko starszego asystenta. Rozprawę doktorską pt.: *Ekonometryczny model kształtowania się płac w wybranym przedsiębiorstwie przemysłu maszynowego* przygotował pod kierunkiem

naukowym Profesora Z. Pawłowskiego. Pracę obronił 25 czerwca 1971, co m.in. było podstawą awansowania Go na stanowisko adiunkta od 01 października 1971. Ponadto, 14 grudnia 1971 otrzymał za swoją dysertację nagrodę *Komitetu Pracy i Płac* w ramach konkursu na najlepsze prace magisterskie i doktorskie z zakresu ekonomiki pracy.

Przygotowanie rozprawy habilitacyjnej zbiegło się z kilkumiesięcznym stażem naukowym w *Netherlands Economic Institute (Holenderski Instytut Ekonomiczny)* w Rotterdamie, gdzie miał okazję współpracować z tak znakomitymi ekonometrykami jak profesor Jean H. P. Paelinck oraz profesor Leonard H. Klassen. Ponadto, był również na stażu naukowym w Nowosybirsku. Swoje osiągnięcia naukowe prezentował na *Konferencjach statystyków, ekonometryków i matematyków uniwersytetów ekonomicznych Polski Południowej*, która ówczasie była jedną z niewielu liczących się konferencji krajowych z zakresu statystyki i ekonometrii.

Znaczącym osiągnięciem naukowo-badawczym ówczasie dr Józefa Kolonki była monografia pt.: *Analiza dyskryminacyjna i jej zastosowanie w ekonomii* wydana przez PWN w 1980 w ramach znanej wśród statystyków i ekonometryków serii *Sigma*. Było to jedna z pionierskich prac z zakresu klasyfikacji i analizy danych na polskim rynku wydawniczym. Ta znakomicie przygotowana monografia, której treść, jak mawiano „*bronila się sama*”, była podstawą nadania dr Józefowi Kolonce stopnia naukowego doktora habilitowanego przez *Radę Wydziału Przemysłu Akademii Ekonomicznej (AE) w Katowicach* 20 marca 1981.

Prace nad przygotowaniem pracy habilitacyjnej zbiegły się z okresem wielkich przemian społeczno-politycznych w Polsce, których efektem było powstanie *Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”*. Poglądy jeszcze wówczas dr Józefa Kolonki były zdecydowanie pro-reformatorskie, o czym świadczy m.in. fakt, że należał do grona osób, które zainicjowały założenie oddziału *NSZZ „Solidarność” w Akademii Ekonomicznej w Katowicach*. Dnia 13 stycznia 1981 podczas wyborów do pierwszej *Uczelnianej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w AE-Katowice* dr Józef Kolonko został jej przewodniczącym. Był to trudny czas dla Niego. Według mnie mimo tego, że był zwolennikiem konieczności dokonania istotnych zmian w życiu społeczno-politycznym chociażby w skali Uczelni, to jednak zdawał sobie sprawę, iż nie jest to rzecz prosta m.in. z tego powodu, iż niektóre reformy były sprzeczne z interesami dotychczas funkcjonującej administracji. Mimo tego nieustępliwie prowadził negocjacje poprzez długotrwałe przekonywanie (wręcz perswadowanie) o korzyściach proponowanych przez Niego rozwiązań. Zwykle jak nie od razu, to po pewnym czasie przyznawano, że miał rację. Po delegalizacji działalności *NSZZ „Solidarność”* od 13 grudnia 1981 dr hab. Józef Kolonko uczestniczył w nieoficjalnej działalności Związku. Od kwietnia 1989 po ponownej legalizacji Związku kierował jego działalnością do następnych wyborów *Komisji Zakładowej*, które odbyły 11 października 1989.

Działalność społeczna, a zwłaszcza związkowa ówczesnie dr hab. Józefa Kolonki bynajmniej nie osłabiła jego aktywności na polu naukowo-badawczym i dydaktycznym. Po śmierci Profesora dr hab. Zbigniewa Pawłowskiego Rektor *AE-Katowice* mianował Go od 01 grudnia 1981 dyrektorem *Instytutu Ekonometrii*. Dnia 02 marca 1982 otrzymał stanowisko docenta. Dyrektorem Instytutu był do 30 września 1987. Okres kierowania *Instytutem Ekonometrii*, był bardzo trudny, bo wówczas w Polsce był stan wojenny. Mimo to Jego umiejętności prowadzenia dialogu z ludźmi pozwoliły Mu sprostać temu wyzwaniu. 1 marca 1991 dr hab. Józefowi Kolonko przyznano stanowisko profesora nadzwyczajnego *Akademii Ekonomicznej w Katowicach w Instytucie Ekonometrii*. Od 1 października 1993 do 17 maja 2000 kierował nowo utworzonym *Zakładem Ekonomicznych Zastosowań Statystyki, w Instytucie Ekonometrii* (potem *Katedrze Ekonometrii*). Od 18 maja 2000 do 30 września 2005 był kierownikiem *Zakładu Metod Analizy Danych Statystycznych*, który wszedł w skład *Katedry Statystyki* wydzielonej z *Katedry Ekonometrii*. Następnie, od 1 grudnia 2008 do 30 września 2012 kierował *Zakładem Statystycznej Analizy Jakości Danych* w ramach *Katedry Statystyki Wydziału Zarządzania UE-Katowice*. Dnia 1 lipca 2015 przeszedł na emeryturę. Jego umiejętności i bogate doświadczenia naukowo badawcze władze Uczelni bardzo ceniły zatrudniając Go w niepełnym wymiarze pracy, a od roku akademickiego 2016/17 na umowę zlecenie. Do końca swych dni pełnił funkcję promotora prac dyplomowych. Wypromował co najmniej 42 magistrów lub licencjatów będących studentami głównie kierunków: *Informatyka i ekonometria* oraz *Analityka gospodarcza*.

Profesor Józef Kolonko kierował wieloma zespołami, które zrealizowały projekty naukowo-badawcze. W szczególności kierował m.in. realizacją następujących tematów: *Prognozy sprzedaży na rynku krajowym odbiorników radiowych 1978-1982* na zlecenie *Instytutu Handlu Wewnętrznego*, *Metody doboru zmiennych diagnostycznych dla optymalizacji pracy elektrociepłowni przemysłowych* w 1987 w ramach tzw. *Centralnego Projektu Badawczo-Rozwojowego*. Przy różnych okazjach zwracał uwagę na problem jakości danych statystycznych podkreślając, że zaniedbanie tego aspektu badań statystycznych niechybnie prowadzi do wyciągania błędnych wniosków i to mimo stosowania wyrafinowanych metod statystycznych. Efektem prac nad tym zagadnieniem był m.in. cykl artykułów opublikowanych we *Wiadomościach Statystycznych* w roku 2002. Swoistą pochodną tego problemu są statystyczne badania audytowe, którymi zainspirował kilku współpracowników. Kierował rutynowymi pracami statutowymi wykonywanymi w ramach *Katedry Ekonometrii* i *Katedry Statystyki*. W szczególności w latach 2002–2008 kierował zespołami realizującymi następujące projekty: *Analiza i modelowanie statystyczne danych finansowych* (2003–2005), *Metody klasyfikacji w badaniach ekonomicznych* (2006–2008). Ponadto, brał udział w projekcie naukowo-badawczym pt.: *Nauka–transfer wiedzy i technologii – innowacje – polityka gospodarcza regionu* dotyczącego rozwoju gospodarczego regionu śląskiego.

W latach 2000, 2001 kierował realizacją projektów naukowo-dydaktycznych dotyczących wskazania dróg podnoszenia jakości kształcenia w uczelniach ekonomicznych. Z kolei w 2004 kierował realizacją projektu mającego na celu rozpoznanie zapotrzebowania na nowe kierunki i specjalności kształcenia w *AE-Katowice*. W tych badaniach wykorzystał swoje niezwykle bogate doświadczenia dydaktyczne. Był zwolennikiem wprowadzania innowacji w prowadzeniu zajęć, czemu sprzyjały jego oryginalne pomysły m.in. prowadzące do aktywnego udziału studentów w ćwiczeniach. Był zwolennikiem zasady, że jeśli ktoś jest dobrym naukowcem, to zwykle prędzej, czy później będzie dobrym wykładowcą-dydaktykiem.

Profesor Józef Kolonko uważał, że nie mniej ważną rzeczą od oryginalnego dorobku naukowego, jest również kształcenie kadry naukowej. Dlatego z dużym zaangażowaniem pełnił funkcje promotora prac swoich doktorantów. Niewątpliwie pokłosiem Jego zainteresowań dotyczących klasyfikacji i analizy danych jest doktorat Andrzeja Szymańskiego pt.: *Metody Klasyfikacji danych oraz pomiaru związków cech nominalnych*; 1984. Dużą wagę przywiązywał pod-dziedziny statystyki zwanej *metodą reprezentacyjną*, bo uważał, że jakość wnioskovania statystycznego zależy w dużej mierze od sposobu gromadzenia danych oraz ich rzetelności. Tym tematem zainspirował mnie, czego m.in. efektem była moja rozprawa doktorska pt.: *Estymacja wektora wartości średnich w skończonych populacjach*, 1985. Profesor wielokrotnie zwracał uwagę na potrzebę doskonalenia wielowymiarowego wnioskovania statystycznego m.in. z punktu widzenia wyzwań jakie stawiają wymogi analiz ekonomicznych. W tej szeroko rozumianej dziedzinie powstał doktorat Grażyny Trzpiot pt.: *Wykorzystanie multifunkcji w modelowaniu procesów ekonomicznych*; 1991. Kolejnym doktorantem Profesora był Eugeniusz Gatnar, który przygotował dysertację pt.: *Modelowanie jakościowe zjawisk ekonomicznych*; 1993. Niekonwencjonalne poglądy Profesora na problemy ekonometryczne zaowocowały bardzo oryginalnym i nowatorskim doktoratem jednego z Jego uczniów w osobie Tomasza Warchalskiego, który m.in. zaadoptował znane w fizyce zjawisko histerezy do opisu pewnego dynamicznego modelu ekonometrycznego w dysertacji pt.: *Modele rozłożonego opóźnienia uwzględniające wybrane charakterystyki zmiennej objaśniającej*; 1996. Problem jakości danych finansowych jest tematem pracy doktorskiej przygotowanej przez Bartłomieja Janusza, który obronił rozprawę pt.: *Wykorzystanie dodatkowych informacji w planowaniu i przeprowadzaniu badania audytowego*; 2016.

Doświadczenia na polu naukowo-badawczym Profesora były wykorzystywane przy redagowaniu *Studiów Ekonomicznych- Zeszytów Naukowych UE-Katowice* oraz innych prac zbiorowych o charakterze naukowo-badawczym. Ponadto, był jednym z inicjatorów organizowania konferencji: *Metoda Reprezentacyjna w Badaniach Ekonomiczno-Społecznych (Survey Sampling in Economic and Social Research)*. Był również recenzentem wielu prac doktorskich, habilitacyjnych artykułów naukowych. W latach 1992–1994 oceniał jako ekspert międzyna-

rodowe projekty dydaktyczne TEMPUS. Był członkiem kapituły przyznającej nagrody w *Konkursie Prezesa Narodowego Banku Polskiego na najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk ekonomicznych*.

Wartościowa działalność Profesora Józefa Kolonki na polach naukowym dydaktycznym oraz organizacyjnym została dostrzeżona o czym świadczą przyznane Mu następujące nagrody. W 1978 nagroda *Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* stopnia III. W latach od 1998 do 2010 siedemnaście nagród rektora, a w tym trzynaście indywidualnych i cztery zespołowe. Ponadto, trzy, dziewięć i trzy z nich były nagrodami stopnia odpowiednio I, II i III. Otrzymał je za rezultaty prac naukowych oraz za prace organizacyjne powodujące poprawę warunków pracy dydaktycznej, za przedsięwzięcia powodujące poprawę warunków pracy badawczej i dydaktycznej, za współudział w opracowaniu strategii rozwoju Uczelni, a także za działalność organizacyjną związaną z akredytacją kierunku *Informatyka i Ekonometria*.

Jego wiedza i doświadczenia zostały docenione w gronie statystyków polskich, o czym świadczy fakt, iż był członkiem *Komitetu Ekonometrii i Statystyki* oraz członkiem *Komisji Matematycznej Głównego Urzędu Statystycznego* w latach 1975–1978. W latach 2007–2011 był członkiem *Rady Naukowej Narodowego Banku Polskiego*.

Społeczeństwo akademickie Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach darzy Profesora Józefa Kolonkę wielkim szacunkiem. Jest pamiętana Jego pozytywna działalność w różnych znaczących gremiach Uniwersytetu. W szczególności brał udział w pracach następujących kolegiałnych organów Uczelni: w latach 1984–2008 (siedem kadencji) był członkiem *Senatu AE-Katowice*; w latach 1996–2005 pełnił funkcję przewodniczącego *Senackiej Komisji ds. Rozwoju*; w kadencji 2005–2008 był również przewodniczącym *Senackiej Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej*; w latach 2008–2012 był przewodniczącym *Uczelnianej Komisji Wyborczej*; w 2011 brał udział jako członek w pracach *Senackiej Komisji ds. Nowelizacji Statutu*, a w latach 2009–2012 był członkiem *Komisji Oceny Ryzyka Realizacji Projektów* oraz działał w *Międzywydziałowej Radzie Studiów Podyplomowych UE-Katowice*.

Profesor Józef Kolonko był inicjatorem założenia *Śląskiej Międzynarodowej Szkoły Handlowej (ŚMSH)*. Kierował nią jako dyrektor od 01 marca 1991 – 30 listopada 2004. Szkoła była wspólnym przedsięwzięciem *UE-Katowice* oraz *Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* przy współpracy z *Ecole Superier du Commerce de Toulouse* oraz *University of Strathclyde in Glasgow*. Studia w tej szkole obejmowały programy nauczania wymienionych uczelni i częściowo były prowadzone w językach angielskim i francuskim. Od 2002 był przewodniczącym zarządu *Fundacji dla Śląskiej Międzynarodowej Szkoły Handlowej*. Niewątpliwe zasługi Profesora związane z kierowaniem i rozwojem *ŚMSH* doceniły władze *Uniwersytetu Śląskiego* przyznając Mu medal: *Zasłużony dla Uniwersytetu Śląskiego*. Dodajmy jeszcze, iż Profesor był w gronie inicjatorów założenia *Górno-*

śląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w 2005, gdzie m.in. członkiem senatu oraz kierował pracami *Katedry Rachunkowości i Finansów*.

Profesor Józef Kolonko działał aktywnie w kręgach gospodarczych. W szczególności uczestniczył w charakterze członka, doradcy lub przewodniczącego w zespołach analitycznych lub decyzyjnych prowadzących negocjacje w sprawach dotyczących przedsiębiorstw lub spółek, reprezentując m.in. interesy *Skarbu Państwa*. Zdobyte m.in. tu ogromne doświadczenie w przygotowywaniu finansowych ekspertyz gospodarczych zaowocowało faktem, iż był jednym z założycieli i w ciągu 5 lat przewodniczącym *Rady Nadzorczej Górnośląskiego Banku Gospodarczego*. Ponadto, był przewodniczącym *Rady Nadzorczej Górnośląskiego Funduszu Gospodarczego*.

Przedstawiona krótka charakterystyka świadczy o znaczącej aktywności Profesora Józefa Kolonki na wielu polach poczynawszy od naukowo-badawczej i dydaktycznej poprzez ekspercką po działalność na polu przedsiębiorczości. Profesor był człowiekiem skromnym, nie miał zwyczaju nagłaśniania swoich zasług, a zwłaszcza tych czynionych na polu charytatywnym. Mimo tego część jego pozytywnej działalności została dostrzeżona. Za te dokonania został w 2002 uhonorowany *Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski*. Z kolei w latach 1978 i 1986 przyznawano Mu odpowiednio *Brązowy* i *Złoty Krzyż Zasługi*. W 1978 otrzymał *Złoty Krzyż Zasługi dla Województwa Śląskiego*. Ponadto, w 2011 jego długoletnia praca została uhonorowana *Złotym Medalem za Długoletnią Służbę*, a w 2012 *Medalem Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*. 21 września 2017 przyznano Mu tytuł *Profesora Honorowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*.

Miałem okazję w latach 1973–1978 jeszcze jako student kierunku *Cybernetyka ekonomiczna i informatyka AE-Katowice*, poznać wówczas jeszcze doktora Józefa Kolonkę – jak potem okazało, się mojego *Mistrza*. Wtedy byłem słuchaczem m.in. Jego wykładu z przedmiotu *Analiza dyskryminacyjna i jej zastosowania*. Bardzo mi pomagał jako pracownikowi Centralnego *Ośrodka Informatyki Górnicztwa w Katowicach*, a potem jako asystentowi w *Instytucie Ekonometrii* służąc swoimi doświadczeniami naukowymi oraz dydaktycznymi, a zwłaszcza wówczas, gdy został promotorem mojej rozprawy doktorskiej, z czego jestem dumny. Jakże wiele mi dały nasze częste rozmowy o statystyce prowadzone z Profesorem nie tylko podczas Jego seminariów. Niewątpliwie to inspirowało mnie do pogłębiania wiedzy statystycznej oraz uczyło samodzielności w pracy naukowo-badawczej. Mawiał mi, że należy szukać tematów prac naukowych, które mają przede wszystkim symptomy oryginalności. Sugerował aby zajmować się problemami z obszarów nauki, które są „słabo uczęszczane” przez innych. Zachęcał do poszukiwania różnych sposobów rozwiązywania stawianych problemów zadając sobie np. pytanie: „czy nie warto by dane zagadnienie rozważyć inaczej lub przeformułować go”. Gdy nawet nie udało się od razu rozwiązać stawianego zagadnienia, to wiedza zdobyta w celu rozwiązania go, pozostawała i służyła w innych

sytuacjach, przy podejmowaniu innych przedsięwzięć. Tą drogą od usilnego poszukiwania rozwiązania stawianych przez Niego zadań, z czasem dochodziło się nawet do własnych pomysłów na ich formułowanie. Przykładem tego był fakt, iż Profesor zainspirował mnie do zajęcia się problemami metody reprezentacyjnej. W efekcie ta Jego sugestia hojnie zaowocowała doprowadzając mnie do zdobycia kolejnych stopni naukowych. Profesor miał umiejętność dochodzenia swoich racji poprzez niezwykle umiejętne formułowanie (często ad hoc) argumentów merytorycznych, którym trudno było się oprzeć. Wielokrotnie szukałem u Niego rady w różnych sprawach i to nie tylko zawodowych. Wówczas wskazywał niezwykle trafnie istotne aspekty moich problemów oraz starał się przedstawić różne scenariusze ich rozwiązań i pozostawiał mi ostateczny wybór. Gdy już źle wybrałem, to również próbował wskazywać drogi rozsądnych wyjść z trudnych sytuacji.

Profesor Józef Kolonko całe swoje życie starał się robić rzeczy pożyteczne dla otoczenia, w którym żył i to udawało się Mu. Poświadczy to wielu, którzy zachowują Go w pamięci jako człowieka niezwykle porządnego, rozsądnego oraz godnego naśladowania, a przede wszystkim życzliwego. Jego pomysły naukowe zainspirowały grona nie tylko jego uczniów ale i innych, którzy chcieli Go z uwagą słuchać. Profesor całe swoje życie, aż do ostatnich godzin wykazywał niezwykłą aktywność.

Profesor Józef Kolonko odszedł do wieczności 29 czerwca 2018.

## LITERATURA

Janusz L. Wywiał, *Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Zarządzania, Katedra Statystyki, Ekonometrii i Matematyki, ul. Bogucicka 3, 40–287 Katowice, Polska, e-mail: janusz.wywial@ue.katowice.pl.*

---

*Medal Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Józef Kolonko, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, kwiecień 2012.*